

ДУШИЦА ИВАНОВИЋ

ОКО
СВЕТА

ЛИРСКИ ПУТОПИС

Душица Ивановић

ОКО СВЕТА

Лирски путопис

За издавача

Јелена Танасковић

Аутор текста

Душица Ивановић

Фотографије

Зоран Вујановић и Душица Ивановић

Дизајнер

Милош Мајсторовић

Лектор

Јелена Лутров

Рецензент

Гордана Влајић

ДУШИЦА ИВАНОВИЋ

ОКО
СВЕТА

ЛИРСКИ ПУТОПИС

КАКО ЈЕ НАСТАЈАЛА ОВА КЊИГА

Између путника и туристе нема знака једнакости.

Туристи путују с циљем да нешто виде и доживе. Путници не знају увек где ће стићи и шта ће доживети. Или, који ће део себе, своје прошлости или садашњости, изнова оживети. Многи туристи неретко постану путници, откривајући више од очекиваног или траженог. Догађа се да на сасвим новом и непознатом месту виде јасније и себе и друге или догађаје сагледају у сасвим другачијем светлу.

Амерички књижевник Хенри Милер (1891 - 1980) то је уочио и написао: „Наша дестинација никада није место, већ нови начин посматрања ствари.“

Путовања су моја велика љубав, али ми нису увек била доступна. Живот ван домовине и, пре свега, заснивање нове породице, пробудили су у мени путника који бележи. Стихови су настајали временски независно од фотографија. И поред тога, у овој су књизи лирика и фотографија нераскидиво повезани.

Ова је књига плод заједничке љубави према путовањима и потребе да бележимо своје утиске и осећања. Она је збир мојих лирских записа и фотографија, чији је превасходни аутор Зоран Вујановић.

Стихове за лирски путопис сам почела да пишем прегледајући фотографије настале на Зорановим и мојим заједничким путовањима. Оне нису будиле само сећања на места која смо посећивали, него, пре свега и више од свега, емоције која су та места код мене изазивала. Уз фотографије, било је лако вратити се у тренутак који је оставио траг дубљи од осећаја испуњености туристичке потребе и жеље да се види и доживи нешто ново. Тај траг је често био оживљавање давног искуства или доживљаја. Нека места су у мени изазвала реакцију на глобалне проблеме, па су тако настале неколике ангажоване песме. Сасвим неочекивано су се у току тог процеса пробудила сећања и на моја ранија путовања, па су се у овој књизи, поред фотографија Зорана Вујановића, нашли и неки моји светлописи.

Путопис започињем на врху планине Халеакала на хавајском острву Мауи, на месту где сам, ишчекујући залазак сунца, доживела једноту земаљског и небеског. Завршавам га у родној Србији, у коју сам се вратила после готово три деценије живота у иностранству, на планини Тари, на месту где сунце најужбудљивије излази.

Између та два врхунца су лирске слике и фотографије места која сам посетила или у којима сам живела последњих двадесетак година.

Душица Ивановић

МАУИ, ХАВАЈИ, САД
ПРАГ, ЧЕШКА РЕПУБЛИКА
РЕКА ХАМБЕР, ТОРОНТО, КАНАДА
ХАВАНА, КУБА
ТРСТ, ИТАЛИЈА
ОБАЛА КАЛИФОРНИЈЕ, САД
КУБЕР ПЕДИ, ЈУЖНА АУСТРАЛИЈА
ЛОЗНИЦА, СРБИЈА
САН ДИЈЕГО, КАЛИФОРНИЈА, САД
ИСЛАНД
ЈЕРУСАЛИМ, ИЗРАЕЛ
ХИЉАДУ ОСТРВА, КАНАДА
ЧИЧЕН ИЦА, МЕКСИКО
РИМ, ИТАЛИЈА
ТРИНИДАД, КУБА
ПУСТИЊА АНЗА БОРЕГО, КАЛИФОРНИЈА, САД
БЕОГРАД, СРБИЈА
ОСТРВО МАНИТУЛИН, ОНТАРИО, КАНАДА
МАЛТА
ПЛАНИНСКИ ВЕНАЦ АПАЛАЧИ, САД
ХУРГАДА, ЕГИПАТ
БРАТИСЛАВА, СЛОВАЧКА
ОСТРВО ПРИНЦА ЕДВАРДА, КАНАДА
СЈЕДИЊЕНЕ АМЕРИЧКЕ ДРЖАВЕ (Филаделфија, Вашингтон, Чарлстон, Савана, Свети Августин)
ЕТНА, СИЦИЛИЈА, ИТАЛИЈА
ПЛАВЕ ПЛАНИНЕ, НОВИ ЈУЖНИ ВЕЛС, АУСТРАЛИЈА
ЊУЈОРК, САД
ПАРИЗ, ФРАНЦУСКА
МАРКОВО ОСТРВО, ФЛОРИДА, САД
ФИРЕНЦА, ИТАЛИЈА
КАЊОН ВАДИ КЕЛТ, ИЗРАЕЛ
ТАРА, СРБИЈА

Успон на врх Халеакале је једнако узбудљив као и поглед на излазак и залазак сунца. Ово је свето и свечано место за становнике Хаваја. Док се из оближње опсерваторије телескопи упињу ка висинама, тражећи небеска тела, на стрмој стази ка врху се, као ходочасници, крећу они који су на највишем врху Мауија пронашли небо у себи.

СУНЧЕВА КУЋА

ХАЛЕАКАЛА, МАУИ, ХАВАЈИ¹

Како си лепо, небо моје
без граница.
И како облаци твоји
граде лествице
по којим се до тебе пењемо.

Пушташ да стојимо пред тобом,
небо моје,
као пред Богом,
а молитва да нам сама клизи
са усана као из медоносног пехара.

Сваки је корак борба за удах,
а поглед преко облака
издах је који ослобађа.
Ту су се душе упокојених населиле,
у кристалима водене паре,
тамо где живот се рађа
и где поново нестаје.

Дајеш да пијемо са извора и увира,
очи нам ка невидљивом отвараш.

Наше си небо и небо божје.

А кад се у сутон распукнеш
да пропустиш последње трагове светлости,
у Сунчевој кући желим да останем.

¹ Haleakalā (House of the Sun)

Врх Халеакале на острву Мауи, Хаваји
Фотографија Зоран Вујановић, 2019.

ИЛУЗИЈА

КАЛИФОРНИЈСКА ОБАЛА, САД

Наранџаста сунчева лопта
Божила је обалу у златно
Ваздух је дрхтао
Над плитком заљуљаном водом

Између два таласа
Птице су непомично стајале
И огледале се у песку

Само поглед може да у таквој слици
Препозна живот
А сећање да га сачува
Као да је заиста постојао

Све остало је илузија

Већ у следећем тренутку
Вижљасте ножице су бежале испред таласа
А онда пратиле његово повлачење
Да би се изнова окамениле
У непокрету

Код куће сам окретала фотографију
И нисам знала на којој су страни стајале птице
Земаљској или небеској

Калифорнијска обала, САД
Фотографија Зоран Вујановић, 2018.

ЗЕЛЕНО

ТАРА, СРБИЈА

Обоји ме у зелено
Боже
Украси ми главу листовима јавора планинског
Наместо удова стави ми гране јела и борова

Да прошетам по тепих ливади
Да гладим маховину жељним длановима
На глави да носим турбан од златног љиљана

У зелено ме обоји
Господине
Нека ми планинска хаљина добро стоји
Кад главу наслоним на клисуре Тарине
Кад легнем на светлוצаве борове иглице
И у косу мирисни јеремичак заденем
Па се кроз ливаде распршим
Ко полен цветни
И останем ту са пчелама
На медном пашњаку

Тепих маховина на Тари, Србија
Фотографија Зоран Вујановић, 2022.

ОСВРТ НАСТАО КОД РЕКЕ ХАМБЕР

*Да сам знала да се Влтава не прелази корацима
Него откуцајима срца
Дошла бих у Праг раније*

Одзвањају речи Душице Ивановић у последњој строфи путописне песме „Време се мери откуцајима срца“, чинећи да и последњи поетски агностик – уметничку креацију овде доживи као аксиом, схватајући да су и џи-пи-ес навигације, и минути, и секунде географских ширина и дужина – досадни плеоназми умногоме раскошније и прецизније поетске математике.

Ауторка ове збирке ће се у Прагу затећи у тренутку када је на Староградском тргу:

*Откуцало девет пута
Појавило се дванаест апостола
Стотине вратова се издужило
Према свевременом сату...*

Тог неког дана 2013. године, стигла је на поменути Трг из 2019, уприличивши и путовање кроз време, а спустивши се са 3.055 метара, тачније са Халеакале, највишег врха на острву Мауи, на Хавајима. Право из прве песме ове чудесне поетске путописне збирке, из строфе у којој каже:

*Сваки је корак борба за удах,
а поглед преко облака
издах је који ослобађа*

Узнета стиховима, још док сам веслала трећом песмом, низ реку Хамбер, кроз Торонто - Нотама записујем грактање / Онако у глави / Да их не заборавим / Пре него што упловим / У мало блатњаво пристаниште / Где себи обећавам... – да ћу песникињи послати овај осврт. Одмах. Не осврћући се. Да не пропустим „Моју прву пустињу“ (Анза Борега, Калифорнија, САД), над којом је

*Небо било плаво
И одлично се слагало са пругастом пустињском хаљином...*

Путописна књижевност се током последњих деценија квантитативно устостручила пропорционално експлозивном развоју миграција: туристичких, економских, политичких... Прозна. Али не и поетска. Интернетска претрага, наиме, нуди троје актуелних путопусних песника овог региона: Мају Кларић из Шибеника (Хрватска), Енесу Махмић из Зенице која живи у Копру (Словенија) и Стевана Тонтића, који је рођен у босанско-херцеговачком селу Грдановци, а који је последње године живота провео у Новом Саду.

Душица Ивановић је, тако, прва савремена српска песникиња која се снажно отиснула брзацима путописне поезије, не плашећи се висина и пењући се својим недохватљивим дескрипцијама на географске и друге врхове. Која је загазила и у мочваре не презајући да покаже ране и ожиљке, не камчећи сузе „патос“ поетским-наративом, већ дочаравајући лепоту босоног хода, онда када омиљене ципеле остану у блату.

Непознато је ко је рекао: *Путовања вас прво оставе без речи, а онда вас претворе у приповедача. Ваљало би додати: И у певача! У песника. У песникињу која има моћ да са Микеланђеловог трга загрли плочнике Фиренце трепавицама; да без таштине, а уз неочекиване поетске дидаскалије, завапи:*

*У зелено ме обоји
Господине
Нека ми планинска хаљина добро стоји
Кад главу наслоним на клисуре Тарине...*

...

Путописна поезија, баш као и путописи у прози, доноси приче и сличице из непознатих крајева. Штовише, поезија садржи и ону додатну димензију узвишеног и имагинарног, поетично виђење и визију мјеста до којег путник жели путовати или до којег је већ стигао, стиховима остављајући читатељу простор да сам надогради слику о неком мјесту - пише под насловом „Шта је путописна поезија”, на линку: <https://www.putoholicari.rtl.hr/sto-je-putopisna-poezija-5560>.

Авај. Не да се поезија дефинисати нити „урамљивати”. Можда ни уз придев „путописна”, све и да су стихови, као што је „случај” са овом збирком, настајали на местима путовања или под утиском пејзажа, људи, стабала, погледа или облутка. Отуда наслов ове књиге непогрешиво описује њен садржај: „Око света”. Око као предлог. И око као чуло вида. Једно без другог не би изнедрили ове стихове који знају да буду громадни и када описују зрно песка. Нити без објектива фотоапарата иза којег је радо знало, свевидеће око Зорана Вујановића, који је „оно испред”, оно око(ло) света, умео да сачува као надахнуће, којем је Душица проналазила почетак, а читаоцима препустила крај. Према самосвојним нијансама „ока”(очију) и душа оних који ће за расплетом трагати путујући „Око света”.

Гордана Влајић, књижевница

ДУШИЦА ИВАНОВИЋ (Лозница, 1960) је професорка српског језика и књижевности, лекторка, новинарка и књижевница. Дипломирала је на одсеку Српскохрватски језик и југословенске књижевности (Лекторско-редакторски смер) Филолошког факултета у Београду. У Београду је радила као лектор, новинар и професор српског језика. У Братислави је четири године радила као преводилац са словачког језика. У Канади се од 1998. до 2021. године бавила наставним радом у школи српског језика, била је члан редакције и лектор часописа за књижевност и културу „Људи говоре“, новинар у часопису „САН“ и сарадник недељника „Новине Торонто“, као и лектор за српски језик, организатор, аутор и водитељ књижевних догађаја у српској заједници у Торонту.

Од 2021. године живи у Панчеву. Објављује поезију и прозу. Сарађује са часописом САН, пише књижевне рецензије и приказе. Члан је УКС, Српско-канадског удружења писаца „Десанка Максимовић“, Матице српске и Института за дечју књижевност у Београду.

Добитник је Повеље Академије „Иво Андрић“ 2014. за поезију, књижевне награде „Растко Петровић“ 2020. за роман „Зовем се Астикја (Учење душе)“, као и бројних повеља и признања за свој књижевни рад и допринос очувању српског језика и писма. Душичине песме су заступљене у антологијама, зборницима и изборима поезије.

Удружење књижевника Србије наградило је Душицу Ивановић, 2022. године, Светосавским благодарјем за трајни допринос угледу и развоју удружења.

До сада је објавила дванаест књига: Срце мог срца (песме, 2010), Звездани путници (песме, 2012), Небо под ногама (песме, 2013), Љуљашка (лирски записи, 2014), Пролог за Димитрија (роман, 2016), Разоружана слова (песме, 2019), Зовем се Астикја (роман, 2019), Љубав је плава шкољка у којој стањује небо (песме за децу, 2020), Кључеви живота (двојезична енглеско-српска књига песама, 2021), Тако се гради кућа (песме 2021), Изабрана проза и поезија (на српском језику, 2023), Изабрана проза и поезија (на енглеском језику, 2023).

Ово је њена тринаеста књига.

Душица Ивановић је пријатељ и донатор Удружења породица и самохраних родитеља деце са инвалидитетом „Плава шкољка“, а од 2022. године и први амбасадор Фондације „Кућа наде“. Заједно са својим супругом Зораном Вујановићем, активно учествује у раду овог удружења, посебно у донаторским активностима, у представљању „Плаве шкољке“ и њених пројеката у медијима и у припремама и реализацији манифестација овог удружења

ЗОРАН ВУЈАНОВИЋ (Сарајево, 1959) је по струци инжењер геологије. У Београду је живео и радио као геолог до 1993, када се пресељео у Канаду. У Торонту је, поред послова у својој струци, радио и као програмер, пословни аналитичар и аналитичар података.

Фотографијом је почео да се бави још у гимназијским данима и, после дуже паузе, наставио у Канади, сарађујући у српско-канадском часопису САН, који излази у Торонту и намењен је нашим људима који живе у расејању. По повратку у Србију 2021. године, школовао се и усавршавао у области дигиталне фотографије и као члан Клуба „Фабрике фотографа“ из Београда излагао на заједничким изложбама у Београду, Пули, Вршцу и Темишвару. У Крушевцу, Београду и Новом Саду је 2022. године излагао заједно са двојицом српских фотографа из Торонта. У јуну 2023. његове фотографије су биле изложене у „Галерији М“ у Бишкеку, Киргизија, у оквиру изложбе слика, цртежа и фотографија 26 српских уметника под називом „Српски уметници“. Зоранове фотографије нашле су се такође на

корицама поетских збирки Гордане Симеуновић и Душице Ивановић.

Зоран најчешће фотографише природу, а посебно се бави минимализмом у фотографији. Од жанрова су заступљене пејзажне, уличне, портретске, путописне и уметничке фотографије, као и фотографије мртве природе, биљног и животињског света.

Кроз фотографски објектив Зоран свет види другачије. Открива детаље који се на први поглед не виде и у томе налази несвакидашњу лепоту. Фотографија му помаже да завири у суштину ствари и појава и у њима открије сасвим нова значења и поруке.

САДРЖАЈ

КАКО ЈЕ НАСТАЈАЛА ОВА КЊИГА	5
СУНЧЕВА КУЋА	8
ВРЕМЕ СЕ МЕРИ ОТКУЦАЈИМА СРЦА	10
ОСТАВИ КАЛУ И ВРАТИ СЕ	12
ЧОВЕК СА ЗВЕЗДОМ НА ЧЕЛУ	14
ПОНТЕРОСО	16
ИЛУЗИЈА	18
ПОТРАГА ЗА БЛАГОМ	20
ЗАВИЧАЈ	22
С ГЛАВОМ У ОБЛАЦИМА	24
ЗАЉУЉАНО ОСТРВО	26
СВЕТА ЗЕМЉА	28
КУЋУ САМ ИМАЛА	30
РИТУАЛ	32
ИГРЕ У ВЕЧНОМ ГРАДУ	34
ОСВАЈАЊЕ СЛОБОДЕ	36
МОЈА ПРВА ПУСТИЊА	38
РАНТА RHEI	40
ОСТРВО ПРЕДАКА	42
ОСТРВО СУНЦА И КАМЕНА	44
ЗЕМЉА БЕЗ ПОТОМАКА	46
ПУСТИЊСКА ТИШИНА	48
ШЕСТСТО КИЛОМЕТАРА ОД КУЋЕ	50
ПОСЛЕДЊЕ ИСКРЦАВАЊЕ	52
ЦРНО-БЕЛИ СВЕТ	54
УСПОН	56
ПЛАВЕ ПЛАНИНЕ ЗЕЛЕНО МИРИШУ	58
МЕНХЕТН СЕ ОКО СВОЈЕ ОСЕ ОКРЕЋЕ	60
ПРВИ ПУТ У ПАРИЗУ	62
БЛАГО СА МАРКОВОГ ОСТРВА	64
КАД ЈЕДНОМ ОДЕМ	66
ЕВО ЧОВЕКА	68
ЗЕЛЕНО	70
РЕЦЕНЗИЈА	72
О АУТОРИМА	74

Душица Ивановић
ОКО СВЕТА
Лирски путопис

Издавач:
4СЕ д. о. о.
Светог Саве 32, Београд, Србија
www.4sebooks.com
Штампа: Birograf comp
Тираж: 300
ISBN 978-86-81032-44-2
©4СЕ доо 2023

Сва права задржана. Ниједан део ове књиге
не може се користити нити репродуковати у
било ком облику без писмене сагласности издавача.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-1
77(100)

ИВАНОВИЋ, Душица, 1960-

Око света : лирски путопис / Душица Ивановић ; [фотографије Зоран Вујановић и Душица Ивановић]. - 1. изд. - Београд : 4CE, 2023 ([Београд] : Birograf comp). - 80 стр. : фотогр. ; 25 cm

Тираж 300. - Стр. 72-73: Осврт настао код реке Хамбер / Гордана Влајић. - Душица Ивановић: стр. 74. - Зоран Вујановић: стр. 75.

ISBN 978-86-81032-44-2

1. Вујановић, Зоран, 1959- [фотограф]

COBISS.SR-ID 122590729
